

Облік і оподаткування

УДК 657.1:336.226.34

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18382073>

**Організаційно-методичні аспекти обліку розрахунків
із податку на додану вартість у частині реєстрації податкових накладних і
розрахунків коригування**

Юрченко Олександр Анатолійович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8447-6510>

Нечипорук Наталія Віталіївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцентка кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики,
обліку та аудиту, м. Київ, Україна

ORCID : <https://orcid.org/0000-0001-9547-8557>

Приймак Наталія Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцентка кафедри економіки, фінансів та обліку,
ПНЗВО Європейський університет, Україна
м. Київ, Україна

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-0206-2577>

Прийнято: 11.01.2026 | Опубліковано: 26.01.2026

Анотація: Податок на додану вартість є одним із ключових бюджетоутворювальних податків і суттєво впливає на фінансові результати, ліквідність та договірні відносини підприємств. У сучасних умовах господарювання особливого значення набуває організація розрахунків з ПДВ у частині складання та своєчасної реєстрації податкових накладних (далі – ПН) і розрахунків коригування (далі – РК) в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН), оскільки саме реєстраційний статус цих документів визначає можливість формування податкового кредиту, мінімізацію податкових ризиків і уникнення фінансових санкцій. Разом із тим практичне застосування електронних процедур реєстрації ПН/РК супроводжується низкою проблем: порушенням строків через організаційні та технічні чинники, помилками в реквізитах, обмеженням реєстрації показником ліміту в СЕА ПДВ, а також зупиненням реєстрації внаслідок автоматизованого моніторингу ризиків операцій і платника.

Мета дослідження полягає у теоретичному узагальненні та розробленні організаційно-методичних підходів до обліку розрахунків з ПДВ у частині реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування, спрямованих на підвищення керованості ПДВ-процесів, посилення внутрішнього контролю та зниження податкових ризиків. Для досягнення мети використано **методи** аналізу нормативно-правового забезпечення, порівняльного та структурно-логічного аналізу, узагальнення, а також моделювання при формуванні алгоритмів облікового супроводу й контролю ПН/РК.

Результати дослідження. Систематизовано порядок складання та реєстрації ПН/РК у межах СЕА ПДВ і визначено ключові контрольні точки процесу. Узагальнено підходи до застосування загальних і спеціальних (воєнних) строків реєстрації, а також розкрито практичні аспекти роботи з

ПН/РК в Електронному кабінеті платника. Проаналізовано механізм безумовної реєстрації та критерії ризиковості операцій і платника, що зумовлюють зупинення реєстрації, і визначено наслідки блокування для формування податкового кредиту та виконання договірних зобов'язань. Запропоновано комплекс організаційно-методичних заходів мінімізації податкових ризиків: запровадження внутрішнього регламенту ПДВ-процесів із розподілом відповідальності та контрольними строками, превентивний контроль реквізитів ПН/РК до подання на реєстрацію, управлінський моніторинг реєстраційного ліміту, системне формування та оновлення Таблиці даних платника, створення в обліковій системі аналітичного блоку для контролю зупинених ПН/РК, а також інтеграція процедур розблокування з внутрішнім контролем і внутрішнім аудитом.

Висновки. Доведено, що удосконалення організації обліку розрахунків з ПДВ у частині реєстрації ПН/РК має базуватися на поєднанні методичних, організаційних та контрольних інструментів, які забезпечують своєчасність реєстрації, зменшують імовірність блокувань і втрати податкового кредиту та підвищують достовірність облікової інформації. Практична реалізація запропонованих заходів сприяє підвищенню податкової дисципліни, керованості ПДВ-процесів і стабільності розрахунків з бюджетом та контрагентами в умовах цифрового податкового адміністрування. Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням методики кількісної оцінки впливу блокування ПН/РК на фінансову стійкість підприємств, формуванням моделей ризик-менеджменту в обліку ПДВ та вдосконаленням інформаційної інтеграції облікових систем із Електронним кабінетом платника.

Ключові слова: бухгалтерський облік, податок на додану вартість, податкова накладна, розрахунок коригування, єдиний реєстр податкових накладних, система електронного адміністрування, строки реєстрації,

зупинення реєстрації, критерії ризиковості, Таблиця даних платника, податкові ризики, цифрове адміністрування.

Organizational and Methodological Aspects of Accounting for Value Added Tax (VAT) Settlements in the Context of the Registration of Tax Invoices and Adjustment Calculations

Yurchenko Oleksandr

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation,
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University, Zaporizhzhia, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8447-6510>

Nechyporuk Nataliia

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting, Audit and Taxation,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9547-8557>

Pryimak Nataliia

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economics, Finance and Accounting,
European University (Private Higher Education Institution), Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0206-2577>

Abstract: Value added tax (VAT) is one of the key revenue-generating taxes and has a significant impact on the financial performance, liquidity, and contractual relations of enterprises. In today's business environment, the organization of VAT

settlements—particularly the preparation and timely registration of tax invoices (hereinafter, TIs) and adjustment calculations (hereinafter, ACs) in the Unified Register of Tax Invoices (hereinafter, URTI)—is of special importance, since the registration status of these documents determines the possibility of claiming input VAT, minimizing tax risks, and avoiding financial penalties. At the same time, the practical application of electronic procedures for TI/AC registration is accompanied by a number of problems, including missed deadlines due to organizational and technical factors, errors in mandatory details, registration constraints caused by the VAT registration limit within the electronic VAT administration system, and suspension of registration as a result of automated risk monitoring of transactions and taxpayers.

The purpose of the article is to provide a theoretical generalization and to develop organizational and methodological approaches to accounting for VAT settlements in terms of registering tax invoices and adjustment calculations, aimed at improving the manageability of VAT processes, strengthening internal control, and reducing tax risks. To achieve this goal, methods of analyzing the regulatory framework, comparative and structural-logical analysis, generalization, and modeling were applied in developing algorithms for accounting support and control of TI/ACs.

Research results. The procedure for preparing and registering TI/ACs within the electronic VAT administration system is systematized, and key control points of the process are identified. Approaches to applying general and special (martial-law) registration deadlines are summarized, and practical aspects of working with TI/ACs in the taxpayer's Electronic Cabinet are disclosed. The mechanism of unconditional registration and the risk criteria for transactions and taxpayers that lead to registration suspension are analyzed, and the consequences of blocking for input VAT recognition and fulfillment of contractual obligations are determined. A set of organizational and methodological measures to minimize tax risks is proposed, including the introduction of an internal VAT process regulation with clear allocation

of responsibilities and internal control deadlines; preventive verification of TI/AC details before submission for registration; managerial monitoring of the VAT registration limit; systematic preparation and updating of the taxpayer data table; creation of an analytical block in the accounting system to monitor suspended TI/ACs; and integration of unblocking procedures with internal control and internal audit.

Conclusions. It is proven that improving the organization of VAT settlement accounting in terms of TI/AC registration should be based on a combination of methodological, organizational, and control instruments that ensure timely registration, reduce the likelihood of blocking and loss of input VAT, and enhance the reliability of accounting information. The practical implementation of the proposed measures contributes to higher tax discipline, better manageability of VAT processes, and more stable settlements with the budget and counterparties under digital tax administration. Further research should focus on developing methods for quantitative assessment of the impact of TI/AC blocking on enterprises' financial stability, building VAT accounting risk-management models, and improving information integration between accounting systems and the taxpayer's Electronic Cabinet.

Keywords: accounting, value added tax, tax invoice, adjustment calculation, Unified Register of Tax Invoices, electronic VAT administration system, registration deadlines, registration suspension, risk criteria, taxpayer data table, tax risks, digital administration.

Постановка проблеми. Податок на додану вартість є одним із ключових бюджетоутворювальних податків та істотно впливає на фінансові результати діяльності підприємств, їх ліквідність, цінову політику й договірні відносини з контрагентами. У сучасних умовах господарювання своєчасна та коректна реєстрація податкових накладних і розрахунків коригування виступає

необхідною передумовою формування податкового кредиту, мінімізації податкових ризиків, уникнення фінансових санкцій та забезпечення належного рівня податкової дисципліни.

Разом з тим на практиці процедура реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування та її відображення в системі бухгалтерського обліку залишається однією з найбільш проблемних ділянок податкового адміністрування. Серед основних проблемних питань, з якими стикаються платник податку, слід виділити ризик порушення встановлених строків реєстрації, що зумовлений як людським фактором, так і технічними збоями та недостатньою узгодженістю дій між бухгалтерською службою і підрозділами продажів або закупівель. Особливої складності набуває обліковий супровід розрахунків коригування у випадках зміни ціни чи кількості товарів, повернення продукції, виправлення помилок, а також необхідності правильного відображення таких коригувань у відповідних звітних періодах.

Додатковими ускладненнями є наявність спірних ситуацій у взаємовідносинах із контрагентами щодо складання та реєстрації розрахунків коригування, а також розрив між податковим і бухгалтерським відображенням операцій, коли дата першої події, дата складання податкових накладних або розрахунків коригування та дата їх реєстрації не збігаються. Це істотно ускладнює контроль правильності облікових даних, проведення звірок та формування достовірної податкової звітності. Крім того, помилки у реквізитах, неправильне визначення кодів товарів чи послуг, неточності в сумах або податкових ставках призводять до блокування документообігу, втрати податкового кредиту та виникнення конфліктних ситуацій між учасниками господарських операцій.

Отже, актуальність дослідження полягає в необхідності удосконалення організації обліку розрахунків з податку на додану вартість шляхом впорядкування процесів складання та реєстрації податкових накладних і

розрахунків коригування, посилення внутрішнього контролю, зниження податкових ризиків та забезпечення достовірності облікової інформації. Практичне опрацювання зазначених питань має важливе значення для підприємств різних сфер діяльності, оскільки сприяє підвищенню ефективності управління ПДВ-процесами та стабільності розрахунків з бюджетом і контрагентами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика обліку розрахунків із податку на додану вартість посідає вагомe місце в наукових дослідженнях вітчизняних учених [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 20], що зумовлено фіскальною значущістю ПДВ, складністю механізму його адміністрування та суттєвим впливом на фінансові результати й господарську діяльність суб'єктів підприємництва. У наукових працях розглядаються теоретичні, методичні та прикладні аспекти організації обліку ПДВ, формування податкового кредиту і зобов'язань, а також проблеми контролю та аудиту відповідних розрахунків.

Значний внесок у розвиток теоретико-методологічних засад обліку й аудиту податків загалом і ПДВ зокрема зроблено у докторській дисертації О. Малишкіна, де ПДВ розглядається як складний об'єкт бухгалтерського обліку, що потребує інтеграції податкових і фінансових підходів та розвитку аналітичних реєстрів з метою підвищення прозорості податкових розрахунків [10]. Подібні концептуальні підходи простежуються і в дисертаційних дослідженнях В. В. Федчишиної [20], К. К. Уллубієвої [19] та Т. М. Семенко [18], у яких обґрунтовано необхідність удосконалення організації обліку й контролю розрахунків з ПДВ, зокрема через деталізацію аналітичного обліку, посилення контрольних процедур і використання первинних документів як доказової бази реальності господарських операцій.

Питання організації бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з бюджетом за ПДВ комплексно розглянуто в авторефераті Т. В. Білобровенко,

де наголошено на взаємозв'язку між правильністю відображення ПДВ в обліку та рівнем податкових ризиків підприємства. У роботі обґрунтовано доцільність поєднання бухгалтерського обліку з елементами внутрішнього контролю для забезпечення своєчасної реєстрації податкових накладних і формування податкового кредиту [3].

Окрему групу досліджень становлять наукові публікації [1, 5], присвячені прикладним аспектам обліку ПДВ у сучасних умовах господарювання. Так, у працях В. І. Бачинського та В. М. Помулевої розглянуто особливості обліку ПДВ при придбанні товарів, акцентовано увагу на проблемах відображення податкового кредиту та необхідності узгодження даних бухгалтерського й податкового обліку [1]. Подібну проблематику висвітлюють О. С. Дубинська та О. О. Костюченко, які визначають напрями вдосконалення обліку розрахунків з ПДВ на підприємствах України, зокрема через удосконалення облікової політики та внутрішніх процедур контролю [5].

Суттєву увагу в наукових публікаціях приділено проблемам податкових ризиків і формування проблемного податкового кредиту. У статті К. Безверхого та О. Юрченко детально проаналізовано схеми формування проблемного податкового кредиту з ПДВ, що дозволяє розглядати облік ПДВ не лише як технічний процес, а як важливий елемент системи податкової безпеки підприємства [2]. У цьому контексті актуальними є дослідження Л. Волчанської та Д. Юшковського, які розглядають податкові аспекти організації обліку та аудиту ПДВ з позицій сучасних вимог податкового адміністрування [4].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із трансформацією механізму адміністрування ПДВ та впливом цифровізації на облікові процеси. Так, Г. В. Оніщенко [12] та А. Журавель [7] аналізують проблеми й перспективи адміністрування ПДВ в Україні, зокрема в умовах функціонування системи

електронного адміністрування та автоматизованого моніторингу податкових накладних.

Практичні аспекти обліку ПДВ в окремих видах діяльності розглянуто у працях О. А. Зоріної, О. А. Юрченко та О. В. Петраковської (інтернет-торгівля) [8], а також К. Жижка та Г. Кузнецової [6], які досліджують проблеми ідентифікації програмного забезпечення як товару або послуги з погляду оподаткування ПДВ.

Важливе місце в дослідженні ПДВ посідають нормативно-правові акти, насамперед Податковий кодекс України [14], постанова Кабінету Міністрів України № 1165 [16] та наказ Міністерства фінансів України № 1307 [17], які формують правову основу обліку, реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування. Їх аналіз у наукових працях дозволяє поєднати теоретичні напрацювання з практикою застосування норм податкового законодавства.

Узагальнення результатів аналізу наукових джерел [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 20] свідчить, що, попри значну кількість досліджень, проблема організації обліку розрахунків з ПДВ залишається актуальною та потребує подальшого опрацювання з урахуванням ризик-орієнтованого підходу до адміністрування податку, зупинення реєстрації податкових накладних і розвитку інструментів податкового комплаєнсу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Всі податкові накладні (далі – ПН) та розрахунки коригування (далі – РК), складені платниками ПДВ, підлягають обов’язковій реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН), який функціонує в межах системи електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ) [14].

Порядок реєстрації ПН / РК регламентується Порядком № 1246 та нормами Податкового кодексу України [14; 22]. Загальне правило передбачає, що ПН реєструє постачальник товарів або послуг, а винятком є операції з

надання послуг нерезидентами – у такому разі обов'язок реєстрації покладається на отримувача послуг як податкового агента.

Реєстрація РК залежить від напряму коригування. Постачальник реєструє додатні або нульові РК, а також РК до ПН, що не видаються покупцю. Натомість покупець реєструє від'ємні РК, тобто ті, що зменшують суму компенсації вартості товарів або послуг. Процес реєстрації можливий лише в межах реєстраційного ліміту ПДВ, визначеного в СЕА ПДВ, а у разі його нестачі платник зобов'язаний поповнити електронний рахунок.

Процедура реєстрації ПН/РК складається з кількох послідовних етапів:

1. складання документа в електронній формі та накладення кваліфікованого електронного підпису;
2. надсилання документа до ДПС;
3. автоматична перевірка за встановленими критеріями (формат, чинність підпису, ПДВ-реєстрація, наявність ліміту, коректність реквізитів, ризиковість операцій);
4. отримання другої квитанції з результатом реєстрації [22].

За підсумками перевірки ПН/РК може бути зареєстровано, не прийнято або зупинено з підстав ризиковості.

Інформація про зареєстровані ПН / РК доступна платникам ПДВ через електронний кабінет або на підставі електронного запиту. Якщо протягом операційного дня платник не отримав жодної квитанції, ПН / РК вважається зареєстрованою автоматично. Податкові накладні та розрахунки коригування зберігаються в електронному вигляді, а контролюючі органи фактично користуються даними ЄРПН під час перевірок, без потреби витребування паперових копій.

Порядок складання та реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування в системі електронного адміністрування ПДВ представлено в табл.1.

**Порядок складання та реєстрації податкових накладних і розрахунків
коригування в системі електронного адміністрування ПДВ**

Елемент	Коротка характеристика
Що підлягає реєстрації	Усі ПН і РК платників ПДВ
Хто реєструє ПН	Постачальник; виняток – отримувач послуг від нерезидента
Хто реєструє РК	Постачальник (додатні, нульові, «непокупні» РК); покупець (від'ємні РК)
Фінансова умова	Наявність реєстраційного ліміту ПДВ у СЕА ПДВ
Основні етапи	Складання → підпис КЕП → надсилання → автоматична перевірка → квитанція
Результат перевірки	Реєстрація / неприйняття / зупинення
Доступ до інформації	Електронний кабінет платника, електронний запит
Зберігання ПН/РК	В електронній формі; контролери використовують дані ЄРПН

Джерело: [22]

Податковий кодекс України встановлює два режими строків реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування (ПН/РК): загальний (п. 201.10 ПКУ) та спеціальний воєнний (п. 89 підрозд. 2 розд. XX ПКУ) [14].

Воєнні строки застосовуються з 16 січня 2023 року і діють протягом воєнного стану та шести місяців після місяця його припинення або скасування. Саме з цієї дати було відновлено обов'язковість реєстрації ПН/РК у чітко визначені строки з урахуванням особливостей воєнного часу.

Загальний принцип полягає в диференціації строків залежно від дати складання ПН/РК у межах місяця. Порівняно з довоєнними правилами, воєнні строки є подовженими, що зменшує ризики порушень для платників податків в умовах обмежень, спричинених війною (табл. 2). Окремі строки передбачені для зведених ПН та для розрахунків коригування на зменшення, які реєструються покупцем.

Встановлено абсолютне обмеження, зокрема: ПН та РК до неї можуть бути зареєстровані не пізніше ніж через 1095 днів із дати складання ПН. Після спливу цього строку реєстрація є технічно неможливою незалежно від причин пропуску.

Строки реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування: загальний та спеціальний (воєнний) режими

Вид ПН/РК	Загальний режим	Спеціальний (воєнний) режим
ПН/РК, складені з 1 по 15 число місяця	До останнього дня цього місяця	До 5-го числа наступного місяця
ПН/РК, складені з 16 по останній день місяця	До 15-го числа наступного місяця	До 18-го числа наступного місяця
Зведені ПН/РК (пп. 198.5, 199.1 ПКУ)	Протягом 20 к. дн. після закінчення місяця	Аналогічно (спеціальних змін не встановлено)
РК на зменшення до ПН, складеної на платника ПДВ	15 к. дн. із дня отримання РК покупцем	18 к. дн. із дня отримання РК покупцем

Джерело: [14; 22]

ЄРПН працює в операційні дні з 8:00 до 20:00. Якщо граничний строк реєстрації припадає на вихідний день, саме цей день визнається операційним. На період воєнного стану діє спеціальне правило: у граничні дні реєстрації (5-те та 18-те число) операційний день триває з 0:00 до 24:00, що дозволяє подати ПН/РК до кінця доби. Ключовим для визначення дати реєстрації є перша квитанція, яка підтверджує дату й час отримання ПН/РК контролюючим органом [22]. Саме ці дані вважаються датою реєстрації, навіть якщо друга квитанція (про прийняття або відмову) надійшла наступного операційного дня.

З метою створення та реєстрації податкових накладних у ЄРПН платник ПДВ використовує розділ «Реєстрація ПН/РК» – «Видані ПН/РК» в Електронному кабінеті платника податків. У цьому розділі обирається відповідний звітний період і створюється нова податкова накладна шляхом вибору потрібної форми. Крім створення ПН безпосередньо в кабінеті, передбачена можливість імпорту вже сформованих ПН з інших програмних продуктів.

Створені або завантажені ПН/РК можуть редагуватися, підписуватися кваліфікованим електронним підписом і надсилатися на реєстрацію. Більшість операцій (крім редагування) дозволено виконувати пакетно, шляхом вибору

кількох документів одночасно, що суттєво спрощує роботу при значному документообігу.

Для перегляду ПН, зареєстрованих постачальниками, використовується розділ «ЄРПН» – «Отримані ПН/РК». Пошук здійснюється за обов'язкового зазначення періоду реєстрації ПН, а також може уточнюватися за індивідуальним податковим номером продавця, номером ПН / РК або реєстраційним номером. Результати пошуку можуть експортуватися у формат Excel або у вигляді XML-архіву.

Важливою складовою роботи з ЄРПН є контроль статусу податкової накладної. Статус ПН відображає її поточний стан у системі – від успішної реєстрації до зупинення або відмови за рішенням комісії чи суду. Ця інформація має принципове значення для покупця – платника ПДВ, оскільки дозволяє оцінити можливість формування податкового кредиту. Зокрема, якщо реєстрацію ПН зупинено і протягом 365 календарних днів постачальник не подав документи на розблокування, така ПН уже не може бути зареєстрована, що є підставою для списання податкового кредиту.

Таблиця 3

Алгоритм обробки податкових накладних і розрахунків коригування
в Електронному кабінеті платника

Напрямок роботи	Коротка характеристика
1	2
Створення ПН	Розділ «Реєстрація ПН/РК» – «Видані ПН/РК», вибір періоду та форми ПН
Імпорт ПН	Завантаження раніше створених ПН з інших систем
Операції з ПН	Редагування, підписання, надсилання, видалення
Пакетна обробка	Можливість одночасної роботи з кількома ПН/РК
Перегляд отриманих ПН	Розділ «ЄРПН» – «Отримані ПН/РК», пошук за заданими параметрами
Експорт даних	Вивантаження ПН у Excel або XML (ZIP-архів)
Контроль статусу	Відображення стану ПН: зареєстровано, зупинено, відмовлено тощо
Практичне значення статусу	Оцінка можливості формування або списання податкового кредиту

Джерело: [22]

В умовах функціонування системи автоматизованого моніторингу відповідності ПН та РК критеріям оцінки ступеня ризиків особливого значення набуває визначення випадків, за яких такі документи не підлягають зупиненню реєстрації. З цією метою фіскальними органами передбачено перелік ознак (табл. 4), відповідність яким гарантує безумовну реєстрацію податкових накладних і розрахунків коригування в ЄРПН незалежно від результатів ризик-аналізу.

Таблиця 4

Підстави для безумовної реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування без застосування ризик-аналізу

№ з\п	Ознака безумовної реєстрації	Суть та умови застосування
1	2	3
1.	ПН не передається покупцю або складена за неоподаткованою операцією	Податкова накладна оформлена за операціями, що не підлягають оподаткуванню ПДВ або не видаються покупцю, тому не потребують ризик-аналізу
2.	Невеликі обсяги постачання при сплаті ПДВ	Реєстрація не зупиняється за умови: місячний обсяг постачання до 1 млн грн; операції з одним контрагентом – до 100 тис. грн; сплачений ПДВ за попередній місяць понад 40 тис. грн; керівник очолює не більше 5 суб'єктів
3.	Значна податкова історія зі сплати ПДВ	Загальна сума задекларованого та сплаченого ПДВ за останні 12 місяців перевищує 10 млн грн
4.	Відповідність таблиці даних платника	Коди товарів або послуг відповідають врахованій таблиці даних платника, за умови що платник не віднесений до ризикових
5.	Незначний обсяг постачання за однією ПН	Сума постачання за ПН не перевищує 10 000,00 грн, платник не є ризиковим, керівник очолює до 5 підприємств, а загальний обсяг операцій у місяці – до 3 млн грн
6.	Незначна сума коригування	Сума коригування за РК не перевищує 10 000,00 грн за дотримання умов: платник не є ризиковим, керівник – до 5 підприємств, загальний обсяг операцій у місяці – до 3 млн грн

Джерело: [16]

Якщо ПН або РК відповідає хоча б одній із наведених ознак, її реєстрація не підлягає зупиненню.

Водночас наявність ознак безумовної реєстрації ПН і РК не вичерпує механізму превентивного податкового контролю. У випадках, коли такі ознаки відсутні, ПН та РК підлягають додатковому автоматизованому аналізу з метою виявлення потенційно ризикових операцій. Зазначений аналіз здійснюється на підставі визначених критеріїв ризиковості господарських операцій (табл. 5), які дозволяють контролюючим органам ідентифікувати операції з підвищеним рівнем податкових ризиків та ухвалювати рішення щодо зупинення реєстрації відповідних ПН/РК.

Таблиця 5

Критерії ризиковості господарських операцій у системі автоматизованого моніторингу ПН/РК

№ з\п	Критерій ризиковості	Зміст критерію
1	2	3
1.	Перевищення постачання над залишками придбання	Обсяг реалізації за певним кодом перевищує залишок придбань (з коефіцієнтом 1,5), а відповідний код відсутній у таблиці даних платника
2.	Відсутність ліцензії на підакцизні товари	У ПН/РК відображені підакцизні товари, але у платника відсутня чинна ліцензія
3.	Відсутність реєстрації платником акцизу на пальне	Платник не внесений до реєстру платників акцизного податку, але декларує операції з паливом
4.	Зміна номенклатури без підтвердження	У РК змінено код товару або послуги, який не зазначений у таблиці даних платника
5.	Перевищення суми зменшення над залишком придбань	Сума компенсації при коригуванні перевищує залишок придбань відповідного товару/послуги
6.	Прострочене подання РК до ПН на неплатника ПДВ	РК на зменшення подано пізніше ніж через 90 днів після складання ПН (крім операцій з енергоносіями)

Джерело: [16]

Разом із оцінюванням ризиковості окремих господарських операцій система моніторингу ПН та РК передбачає комплексний аналіз діяльності суб'єкта господарювання як платника податку на додану вартість. Такий підхід

зумовлений тим, що навіть формально коректні операції можуть здійснюватися платниками, діяльність яких має ознаки фіктивності або спрямована на мінімізацію податкових зобов'язань. У зв'язку з цим податковим законодавством встановлено критерії ризиковості платника податку на додану вартість, відповідність яким є підставою для віднесення суб'єкта до переліку ризикових та зупинення реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування (табл. 6).

Отже, система моніторингу ПН / РК побудована на поєднанні ознак безумовної реєстрації, критеріїв ризиковості операцій та критеріїв ризиковості платника ПДВ. Наявність хоча б однієї ознаки безумовної реєстрації унеможливорює блокування податкової накладної, тоді як відповідність платника або операції критеріям ризиковості є підставою для зупинення реєстрації та застосування процедур податкового контролю.

Таблиця 6

**Критерії ідентифікації ризикового платника ПДВ
у системі електронного адміністрування**

№ з\п	Критерій ризиковості платника	Характеристика
1	2	3
1.	Реєстрація на підставі недійсних документів	ПДВ-реєстрацію здійснено з використанням підроблених або недійсних документів
2.	Передача підприємства фіктивним особам	Після реєстрації підприємство передано у володіння або управління неіснуючим чи померлим особам
3.	Відсутність реального наміру вести діяльність	Засновники або керівники не мали наміру здійснювати господарську діяльність
4.	Провадження діяльності без відома керівництва	Господарська діяльність здійснюється без згоди або відома засновників чи керівника
5.	Відсутність банківських рахунків	У платника відсутні відкриті рахунки в банках або фінансових установах
6.	Неподання декларацій з ПДВ	Не подано декларації з ПДВ за два послідовні податкові періоди
7.	Неподання фінансової звітності	Платник податку на прибуток не подав фінансову звітність за звітний період
8.	Наявність податкової інформації про ризикові операції	У ДПС наявні дані, що свідчать про фіктивність або ризиковість господарських операцій (найпоширеніший критерій)

Джерело: [16]

Для платників ПДВ блокування ПН / РК створює суттєві ризики втрати податкового кредиту та порушення договірних зобов'язань. У зв'язку з цим першочергового значення набуває своєчасне розуміння алгоритму дій щодо розблокування ПН / РК, переліку документів, строків їх подання та порядку прийняття рішень контролюючими органами. Розблокування ПН/РК здійснюється шляхом подання платником ПДВ до комісії регіонального рівня пояснень та копій документів, що підтверджують реальність господарської операції. Процедура, строки подання документів і строки розгляду регламентуються Порядком № 520 [21] та Порядком № 1165 [16].

Процедура розблокування податкових накладних і розрахунків коригування в ЄРПН представлені в табл. 7

Таблиця 7

Організаційно-процедурні аспекти розблокування податкових накладних і розрахунків коригування

Назва етапу	Коротка характеристика
1	2
Подання первинного пакета документів	Надсилається повідомлення встановленої форми з поясненнями та копіями документів, що підтверджують придбання, зберігання, транспортування, постачання товарів/послуг, наявність ресурсів і дозвільних документів
Строк подання	Протягом 365 календарних днів із дати виникнення податкового зобов'язання (з урахуванням зупинення строків у період воєнного стану для окремих ПН/РК)
Розгляд комісією	Рішення про реєстрацію або відмову приймається протягом 5 робочих днів із дня отримання документів
Подання додаткових документів	За запитом ДПС платник має право подати додаткові пояснення та документи протягом 5 робочих днів

Джерело: [16]

Неподання додаткових документів у встановлений строк є підставою для прийняття рішення про відмову в реєстрації ПН / РК.

Наявність статусу ризикового платника ПДВ унеможлиблює розблокування вже зупинених ПН / РК та зумовлює блокування наступних документів. Тому усунення такого статусу є необхідною передумовою

стабілізації податкового обліку. Задля виключення з переліку ризикових платник подає до комісії центрального рівня інформацію та копії документів, які підтверджують відсутність ознак ризиковості. На сьогодні не встановлено граничного строку подання таких документів, а у разі відмови платник має право повторно звертатися з оновленим пакетом доказів. Рішення щодо відповідності або невідповідності критеріям ризиковості приймається протягом 7 робочих днів.

Важливим інструментом превентивного захисту від блокування ПН/РК є Таблиця даних платника ПДВ. Її врахування дозволяє уникати зупинення реєстрації податкових накладних, а за наявності встановлених умов сприяє автоматичному розблокуванню ПН/РК [21].

Таблиця подається разом із поясненнями щодо специфіки господарської діяльності платника податку та документальним підтвердженням наявності трудових, матеріальних і технічних ресурсів. Строк подання Таблиці законодавчо не обмежений, а рішення про її врахування або неврахування комісія регіонального рівня приймає протягом 5 робочих днів. За наявності кількох видів діяльності доцільним є подання окремих Таблиць за кожним із них.

У разі отримання рішення про відмову в реєстрації ПН/РК, неврахування Таблиці даних або відмову у виключенні з переліку ризикових платник ПДВ має право на адміністративне оскарження таких рішень. Скарга подається до центральної комісії ДПС протягом 10 робочих днів із дати прийняття відповідного рішення, а строк її розгляду становить 10 календарних днів з моменту отримання [21].

Вважаємо, що процедура розблокування податкових накладних і розрахунків коригування є багаторівневою та вимагає від платника ПДВ активної позиції, своєчасного подання документів і системного підтвердження реальності господарської діяльності. Комплексне використання механізмів

розблокування, зняття ризикового статусу, подання Таблиці даних та адміністративного оскарження дозволяє мінімізувати податкові ризики та забезпечити безперервність формування податкового кредиту.

З огляду на складність процедур складання, реєстрації та розблокування податкових накладних і розрахунків коригування, а також з урахуванням дії системи автоматизованого моніторингу ризиків, доцільним є удосконалення організації обліку розрахунків з податку на додану вартість у напрямках, що поєднують методичні, організаційні та контрольні інструменти (табл. 8).

Таблиця 8

Напрями мінімізації податкових ризиків у системі обліку розрахунків з ПДВ

Проблемні питання	Пропозиції щодо їх вирішення	Результат
1. Високий ризик порушення строків реєстрації ПН/РК через людський фактор та неузгодженість дій між підрозділами	Запровадження внутрішнього регламенту з обліку ПДВ із чітким розподілом відповідальності, внутрішніми контрольними строками та процедурою взаємодії бухгалтерії з підрозділами продажів і закупівель	Зменшення кількості прострочених ПН/РК, підвищення податкової дисципліни та зниження ризику штрафних санкцій
2. Помилки у реквізитах ПН/РК (номенклатура, коди УКТ ЗЕД / ДКПП, суми, ставки ПДВ)	Впровадження попереднього внутрішнього контролю ПН/РК (чек-листи, автоматизовані перевірки у бухгалтерських програмах) до їх підписання та надсилання до ЄРПН	Зменшення кількості помилкових ПН/РК, скорочення випадків зупинення реєстрації та повторного складання документів
3. Нестача реєстраційного ліміту ПДВ у СЕА ПДВ у момент реєстрації ПН/РК	Інтеграція показника реєстраційного ліміту ПДВ до системи управлінського обліку з регулярним моніторингом і прогнозуванням його використання	Забезпечення безперервної реєстрації ПН/РК, покращення планування грошових потоків і уникнення технічних відмов у реєстрації
4. Часте блокування ПН/РК через відсутність відповідності таблиці даних платника	Системне формування та регулярне оновлення Таблиці даних платника ПДВ з урахуванням реальної номенклатури товарів / послуг і наявних ресурсів	Зниження кількості зупинених ПН/РК, підвищення ймовірності реєстрації документів
5. Втрата контролю над зупиненими ПН/РК і строками подання пояснень	Виокремлення в обліковій системі аналітичного блоку «Зупинені ПН/РК» із фіксацією статусів, строків подання документів та результатів розгляду	Підвищення керованості процесу розблокування, мінімізація ризику втрати податкового кредиту

6. Відсутність системного підтвердження реальності господарських операцій	Інтеграція процедур розблокування ПН/РК із системою внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту	Підвищення доказовості облікових даних і зниження ризику повторного блокування
7. Ризик віднесення платника до категорії ризикових	Запровадження постійного моніторингу відповідності критеріям ризиковості платника ПДВ та своєчасне подання документів для виключення з переліку ризикових	Стабілізація податкового обліку, зменшення масових блокувань ПН/РК
8. Значні часові витрати на обробку великої кількості ПН/РК	Використання пакетної обробки документів та інтеграції облікових систем із Електронним кабінетом платника	Підвищення оперативності роботи бухгалтерії та зменшення трудомісткості ПДВ-обліку

Джерело: власна розробка

Реалізація вище наведених пропозицій забезпечує комплексний підхід до вдосконалення обліку розрахунків з податку на додану вартість, орієнтований на поєднання організаційних, облікових та контрольних інструментів. Запровадження внутрішніх регламентів, превентивного контролю реквізитів ПН і РК, системного моніторингу реєстраційного ліміту та ризиковості операцій дозволяє суттєво знизити ймовірність блокування ПН/РК, втрати податкового кредиту та порушення строків реєстрації. У результаті підвищується достовірність облікової інформації, керованість ПДВ-процесів і стабільність розрахунків з бюджетом та контрагентами, що має важливе практичне значення для суб'єктів господарювання в умовах цифрового податкового адміністрування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи результати дослідження, встановлено, що обов'язкова реєстрація податкових накладних і розрахунків коригування в ЄРПН у межах СЕА ПДВ є ключовим елементом сучасного адміністрування ПДВ та визначальним чинником формування податкового кредиту. Разом із тим практичне застосування чинного порядку реєстрації ПН/РК, диференційованих строків (зокрема

спеціальних воєнних) та механізмів автоматизованого моніторингу ризиків супроводжується низкою проблем, зокрема: ризиком порушення строків через організаційні й технічні фактори; обмеженням реєстрації лімітом у СЕА ПДВ; помилками у реквізитах; зупиненням реєстрації внаслідок відповідності критеріям ризиковості операцій або платника податку. Запропоновані авторські заходи (внутрішній регламент ПДВ-процесів, превентивний контроль реквізитів, управлінський моніторинг ліміту, системне використання Таблиці даних платника, виокремлення облікового блоку зупинених ПН/РК та інтеграція процедур розблокування з внутрішнім контролем) створюють передумови для підвищення керованості ПДВ-обліку, зниження податкових ризиків і забезпечення безперервності реєстрації ПН/РК.

Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати на розроблення методичних підходів до кількісної оцінки впливу блокування ПН/РК на фінансову стійкість підприємств і їх договірні відносини, зокрема на рівень дебіторської заборгованості та втрати податкового кредиту. Особливої уваги потребує формування практичних моделей ризик-менеджменту в обліку ПДВ, які поєднують критерії ризиковості операцій і платника з внутрішніми процедурами комплаєнсу, а також дослідження ефективності превентивних інструментів (Таблиця даних платника, пакетна обробка документів, автоматизовані перевірки) на основі емпіричних даних підприємств різних галузей. Додатковим напрямом є вдосконалення інформаційної взаємодії облікових систем із Електронним кабінетом платника та стандартизація внутрішніх документів для розблокування ПН/РК з метою скорочення часу реагування та підвищення доказовості поданих матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Бачинський В. І., Помулева В. М. Актуальні аспекти обліку ПДВ при придбанні товарів. *Інноваційна економіка*. 2020. № 3–4(83). С. 175–181. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.3-4.25>.
2. Безверхий К., Юрченко О. Схеми формування проблемного податкового кредиту з податку на додану вартість. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 8–9. С. 44–51.
3. Білобровенко Т. В. Бухгалтерський облік і контроль розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Київ, 2018. 21 с.
4. Волчанська Л., Юшковський Д. Податковий аспект організації обліку та аудиту податку на додану вартість. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-10>.
5. Дубинська О. С., Костюченко О. О. Проблеми і напрями вдосконалення обліку розрахунків із податку на додану вартість на підприємствах України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. № 24, ч. 2. С. 5–8. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_2_2019ua/3.pdf.
6. Жижко К., Кузнецова Г. ПДВ і програмне забезпечення: коли це послуга, а коли – товар? *Економіка та суспільство*. 2025. № 78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-85>.
7. Журавель А. Удосконалення моделі адміністрування податку на додану вартість. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 3(273). С. 6–19. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-273-6-19>.
8. Зоріна О. А., Юрченко О. А., Петраковська О. В. Податок на додану вартість в Інтернет-торгівлі: особливості документування, обліку та звітування.

Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2022. № 1–2. С. 21–31.

9. Лесько М. В. ПДВ та його вплив на господарську діяльність суб'єктів підприємництва : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Київ, 2014. 19 с.

10. Малишкін О. І. Облік і аудит податків: теорія, методологія, розвиток : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Київ, 2014. 38 с.

11. Овчарова Н. В. Облікова політика в частині відображення ПДВ: основні аспекти. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 9. С. 102–107. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2017/9_2017_ukr/19.pdf.

12. Оніщенко Г. В. Адміністрування податку на додану вартість в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Фінансовий простір*. 2020. № 3(39). С. 195–204. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.3\(39\).2020.215216](https://doi.org/10.18371/fp.3(39).2020.215216).

13. Осипчук О. Аналіз понятійно-категоріального апарату відшкодування ПДВ. *Економіка та суспільство*. 2025. № 78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-35>.

14. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

15. Подолянчук О. А. Облікове забезпечення розрахунків з податку на додану вартість. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.76>.

16. Про затвердження порядків з питань зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних : постанова Кабінету Міністрів України від 11.12.2019 р. № 1165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2019-%D0%BF#Text>.

17. Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2015 р. № 1307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-16#Text>.

18. Семенко Т. М. Облік та аудит податку на додану вартість на цукрових заводах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Київ, 2012. 20 с.

19. Уллубієва К. К. Бухгалтерський облік і контроль розрахунків за податком на додану вартість: організація та методика : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Житомир, 2012. 21 с.

20. Федчишина В. В. Облікове забезпечення експертного дослідження розрахунків з податку на додану вартість : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Житомир, 2011. 20 с.

21. Про затвердження Порядку прийняття рішень про реєстрацію / відмову в реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних : наказ Міністерства фінансів України від 12.12.2019 р. № 520. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/78044.html>.

22. Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 р. № 1246. Київ : Кабінет Міністрів України, 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1246-2010-%D0%BF#Text>.